

Data online bevragingen door de onderwijsinspectie

Ervaringen met afstandsonderwijs in 2020

Afstandsonderwijs in 2020

Uitzonderlijke omstandigheden vragen soms om uitzonderlijke maatregelen. Omwille van de coronacrisis in het voorjaar van 2020 kon de veiligheid van leerlingen op school niet langer gegarandeerd worden. Bijgevolg sloten scholen vanaf half maart de deuren en organiseerden leraren onderwijs op afstand. Om zicht te krijgen op de beleving van het afstandsonderwijs, deden organisaties zoals het Kinderrechtencommissariaat, Uit de Marge en de Vlaamse Scholierenkoepel rondvraag bij kinderen en jongeren. De resultaten tonen een draagvlak bij scholieren om afstandsonderwijs ook na de coronacrisis (deels) te verankeren (Vlaamse Scholierenkoepel, 2020), maar wijzen ook op verontrustende elementen. Zo blijkt uit de bevraging van het Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtencoalitie en KeKi (2020) dat leerlingen meer stress ervaren als het onderwijs op afstand doorgaat. Volgens Uit de Marge (2020) zijn voornamelijk kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities de dupe.

Online bevragingen door de onderwijsinspectie

In september-oktober 2020 bezochten de onderwijsinspecteurs verschillende scholen van het leerplichtonderwijs met een korte doorlichting (try-out). Voorafgaand aan het bezoek van de onderwijsinspectie kregen leerlingen, ouders en leraren de kans om een online vragenlijst in te vullen over het onderwijs op school. Voor het gewoon leerplichtonderwijs was de respons op de bevragingen voldoende groot om uitspraken te kunnen doen over het Vlaamse onderwijs. De Vlaamse onderwijsinspectie besloot om de globale data van de online bevraging over dit thema te delen met het onderwijsveld onder de vorm van dit datablad (*fact sheet*). De inhoud van dit datablad is beperkt tot de invulling door de respondenten. Er wordt met andere woorden niet gerapporteerd over de bevindingen van de onderwijsinspecteurs tijdens de korte doorlichtingen. Dit volgt in een latere fase (Onderwijsspiegel 2022).

Onderstaande tabel toont hoeveel items uit de betrokken vragenlijsten peilen naar de ervaringen met afstandsonderwijs.

Aantal vragen met betrekking tot afstandsonderwijs	leerlingen	leraren	ouders
Gbao	2	2	3
gso	14	1 ¹	13

Tabel 1. Items online vragenlijsten met betrekking tot afstandsonderwijs

Afstandsonderwijs in het gewoon basisonderwijs

Ervaringen van de leerling

Driekwart van de leerlingen uit het basisonderwijs geeft aan dat de leraar op de hoogte is van hun leervorderingen als het onderwijs op afstand doorgaat. Het overige kwart denkt dat de leraar geen idee heeft van wat bij hen al goed gaat en wat nog moeilijk is. Opvallend is dat een op de drie leerlingen het welbevinden een

¹ Dit item betreft een open vraag en zal in dit rapport niet aan bod komen.

prominentere plaats zou geven tijdens het afstandsonderwijs. Zij denken dat de leraar niet weet hoe ze zich voelen of daar niet voldoende rekening mee houdt.

Vragenlijst leerlingen basisonderwijs	niet	eerder niet	eerder wel	ja	totaal
Wanneer de school gesloten is en ik thuis les volg, weet mijn leerkracht waar ik goed in ben en waar ik het moeilijker mee heb.	234 8,1 %	405 14 %	932 32,2 %	1322 45,7 %	2893 100,0 %
Wanneer de school gesloten is en ik thuis les volg, weet mijn leerkracht hoe ik me voel en houdt hier ook rekening mee.	451 15,6 %	597 20,7 %	893 30,9 %	947 32,8 %	2888 100,0 %

Tabel 2. Ervaringen met afstandsonderwijs bij leerlingen uit het basisonderwijs

Ervaringen van de leraren

Volgens de meeste leraren uit het basisonderwijs hebben de ervaringen met afstandsonderwijs een positieve impact op hun huidige onderwijsleerpraktijk. Een kwart van de leraren gaat daar echter (eerder) niet mee akkoord. Daarnaast weten negen op de tien leraren waar ze terecht kunnen voor ondersteuning. Voor 8,9 % van de leraren is dat (eerder) onduidelijk.

Vragenlijst leraren basisonderwijs	niet akkoord	eerder niet akkoord	eerder wel akkoord	helemaal akkoord	weet het niet	totaal
Mijn ervaringen met afstandsonderwijs hebben een positieve impact op mijn huidige onderwijsleerpraktijk.	144 8 %	288 20,2 %	601 42,1 %	167 11,7 %	256 18 %	1426 100,0 %
In onze school is het duidelijk bij wie ik terecht kan als ik ondersteuning nodig heb, ook tijdens het afstandsonderwijs.	25 1,7 %	104 7,2 %	474 32,9 %	805 55,9 %	32 2,2 %	1440 100,0 %

Tabel 3. Ervaringen met afstandsonderwijs van leraren uit het basisonderwijs

Ervaringen van de ouders

Globaal gezien zijn ouders van scholieren uit het basisonderwijs tevreden over de organisatie van het afstandsonderwijs. Zo voorzien volgens hen de meeste scholen (79 %) in duidelijke richtlijnen en kan de meerderheid van de kinderen (67,2 %) hun taken en opdrachten zelfstandig uitvoeren. Volgens de ouders is het afstandsonderwijs ook voldoende uitdagend, al vinden een op de vijf de lessen te moeilijk of te gemakkelijk.

Vragenlijst ouders basisonderwijs	niet akkoord	eerder niet akkoord	eerder wel akkoord	helemaal akkoord	weet het niet	totaal
De school geeft duidelijke richtlijnen bij afstandsonderwijs.	224 4 %	435 7,1 %	1951 32 %	2841 47 %	649 10,6 %	6100 100,0 %
Mijn kind kan de taken en opdrachten van afstandsonderwijs zelfstandig uitvoeren.	378 6,2 %	915 15,1 %	2139 35,3 %	1936 31,9 %	699 11,5 %	6067 100,0 %
Het afstandsonderwijs is niet te moeilijk of te gemakkelijk en dus voldoende uitdagend voor mijn kind.	430 7,1 %	903 14,9 %	2177 35,8 %	1687 27,8 %	876 14,4 %	6073 100,0 %

Tabel 4. Ervaringen met afstandsonderwijs van ouders van leerlingen uit het basisonderwijs

Afstandsonderwijs in het gewoon secundair onderwijs

Ervaringen van de leerling

Maar liefst 95,6 % van de leerlingen uit het secundair onderwijs zegt tijdens het afstandsonderwijs te doen wat van hen verwacht wordt. Voor slechts 1 % van de jongeren is dat niet het geval.

Vragenlijst leerling secundair onderwijs	niet	eerder niet	eerder wel	ja	totaal
Ik heb tijdens de periode van het afstandsonderwijs gedaan wat van mij verwacht werd.	76	277	1675	6020	8048
	1 %	3,4 %	20,8 %	74,8 %	100,0 %

Tabel 5. Betrokkenheid tot het afstandsonderwijs bij leerlingen uit het so volgens leerlingen uit het so

Net als in het basisonderwijs, zeggen twee op de drie leerlingen uit het secundair onderwijs dat de leraar aandacht heeft voor hun welbevinden als de lessen op afstand doorgaan. Toch vindt een vijfde van leerlingen dat de leraar (eerder) te weinig rekening houdt met hoe ze zich voelen. Dat is verrassend omdat verschillende studies aantonen dat afstandsonderwijs een nefaste impact kan hebben op het welbevinden van kinderen en jongeren.

Vragenlijst leerling secundair onderwijs	niet akkoord	eerder niet akkoord	eerder wel akkoord	helemaal akkoord	weet het niet	totaal
De leerkrachten hadden tijdens de periode van het afstandsonderwijs aandacht voor hoe ik me voelde.	556	1546	4359	2180	1838	10479
	5,3 %	14,8 %	41,6 %	20,8 %	17,5 %	100,0 %

Tabel 6. Aandacht voor welbevinden tijdens het afstandsonderwijs bij leerkrachten uit het so volgens leerlingen uit het so

Bij leerlingen uit het secundair onderwijs zijn de meningen over afstandsonderwijs verdeeld. Volgens de meesten is onderwijs op afstand (eerder) vernieuwend (61,1 %) en zinvol (53,6 %). Daarnaast denkt een minderheid dat de lessen saai (27,6 %) of moeilijk (19,3 %) zijn. Volgens velen is het afstandsonderwijs niet leuk (56,9 %) en weinig interessant (62,4 %). Bijkomend meldt een op de vijf leerlingen dat het onderwijs op afstand moeilijk is en ziet de helft de zin ervan niet in.

Vragenlijst leerlingen secundair onderwijs	zelden	soms	vaak	altijd	totaal
Ik vond het afstandsonderwijs interessant.	1910	4629	3017	926	10482
	18,2 %	44,2 %	28,8 %	8,8 %	100,0 %
Ik vond het afstandsonderwijs leuk.	2256	3711	2918	1585	10470
	21,5 %	35,4 %	27,9 %	15,1 %	100,0 %
Ik vond het afstandsonderwijs vernieuwend.	1211	2848	3952	2432	10443
	11,6 %	27,3 %	37,8 %	23,3 %	100,0 %
Ik vond het afstandsonderwijs saai.	2906	4665	2089	804	10464
	27,8 %	44,6 %	20 %	7,7 %	100,0 %
Ik vond het afstandsonderwijs moeilijk.	3523	4910	1530	488	10451
	33,7 %	47 %	14,6 %	4,7 %	100,0 %
Ik vond het afstandsonderwijs zinvol.	1422	3368	3859	1674	10323
	13,8 %	32,6 %	37,4 %	16,2 %	100,0 %

Tabel 7. Beoordeling van het afstandsonderwijs door leerlingen uit het so

Het afstandsonderwijs beperkt het sociaal leven van leerlingen uit het secundair onderwijs danig. Vier op de vijf leerlingen kijken ernaar uit om terug in contact te staan met medeleerlingen en een op de drie mist het contact met sommige leraren. Daarnaast willen sommige leerlingen dat bepaalde vakken opnieuw aan bod komen en vinden ze dat de uitleg bij opdrachten soms te wensen overlaat.

Wat heb je gemist tijdens het afstandsonderwijs?	N	%
contact met de medeleerlingen	8637	85,3
contact met sommige leerkrachten	3592	35,5
bepaalde vakken	3054	30,2
meer uitleg bij de opdrachten	1885	18,6
niets	910	9
andere	473	4,7
totaal	10120	100,0

Tabel 8. Zaken die leerlingen uit het so gemist hebben tijdens het afstandsonderwijs

Tijdens het afstandsonderwijs houdt de leraar volgens twee derde van de leerlingen rekening met hoe goed ze met de computer overweg kunnen. Het overige derde vindt dat er niet genoeg aandacht is voor hun computervaardigheden. De meeste leraren helpen hun leerlingen tijdens het afstandsonderwijs, al schiet de hulp ook voor een kwart van de leerlingen tekort. Tot slot verbeteren de meeste leraren opdrachten en oefeningen tijdens het afstandsonderwijs, al krijgt een kwart van de leerlingen (eerder) geen feedback.

Vragenlijst leerlingen secundair onderwijs	niet	beperkt	vol- doende	ruim vol- doende	totaal
Leraren hebben rekening gehouden met hoe goed jij met de computer overweg kunt.	1427	2468	4796	1748	10439
	13,7 %	23,6 %	45,9 %	16,7 %	100,0 %
Hebben leraren jou geholpen tijdens het afstandsonderwijs?	403	2002	5644	2376	10425
	3,9 %	19,2 %	54,1 %	22,8 %	100,0 %
Werden jouw opdrachten - oefeningen verbeterd?	460	2009	4545	3299	10313
	4,5 %	19,5 %	44 %	32 %	100,0 %

Tabel 9. Aandacht voor computervaardigheden, hulp en verbetering van opdrachten volgens leerlingen uit het so

De meerderheid van de leerlingen weet niet of het tijdens het afstandsonderwijs mogelijk is om extra begeleiding te krijgen op school. Scholen zullen hun leerlingen beter moeten informeren. Daarnaast geeft 10,1 % van de leerlingen aan dat er helemaal geen extra ondersteuning wordt georganiseerd. Volgens een op drie leerlingen is er wel extra begeleiding op school, hetzij onder de vorm van een lokaal waar leerlingen zelfstandig kunnen werken, hetzij via een leraar of begeleider die leerlingen helpt.

Was er tijdens de periode van het afstandsonderwijs mogelijkheid tot extra begeleiding op school voor wie dit nodig had?	N	%
ja, er was een lokaal op school waar leerlingen zelfstandig konden werken	2038	17,7
ja, er was een leraar of begeleider die leerlingen hielp	1792	15,6
neen, er was geen mogelijkheid tot extra begeleiding bij ons op school	1159	10,1
ik weet het niet	6532	56,7
totaal	11521	100,0

Tabel 10. Mogelijkheid tot extra begeleiding op school tijdens het afstandsonderwijs volgens leerlingen uit het so

Voor ruim een kwart van de leerlingen uit het secundair onderwijs kan tijdens het afstandsonderwijs de stage/het werkplekleren niet doorgaan. 22,2 % kan wel stage lopen en daarvan krijgt 17,4 % ook feedback. De meerderheid van de leerlingen weet echter niet wat er met hun stage/werkplekleren gebeurt.

Enkel in te vullen door leerlingen die stage/werkpleklers hadden. Heb jij stage/werkpleklers gehad tijdens de periode van het afstandsonderwijs?	N	%
ja en ik heb feedback gekregen	180	17,4
ja, maar ik heb geen feedback gekregen	50	4,8
neen	277	26,8
ik weet het niet	528	51,0
<i>totaal</i>	<i>1035</i>	<i>100,0</i>

Tabel 11. Stages tijdens het afstandsonderwijs volgens leerlingen uit het so

Ervaringen van de ouders

Tussen maart en juni kreeg driekwart van de leerlingen uit het secundair onderwijs (ruim) voldoende afstandsonderwijs volgens hun ouders. Voor een vijfde van de leerlingen was dat onderwijs beperkt, en 3 % kreeg helemaal geen les op afstand.

Vragenlijst ouders secundair onderwijs	niet	beperkt	voldoende	ruim voldoende	totaal
Vorig schooljaar organiseerden de leraren van deze school afstandsonderwijs van maart tot juni. Was er voor jouw kind afstandsonderwijs?	371	2760	6203	4423	13757
	2,7 %	20,1 %	45,1 %	32,2 %	100,0 %

Tabel 12. Hoeveelheid afstandsonderwijs volgens ouders van leerlingen uit het so

Volgens hun ouders heeft ruim 95 % van de scholieren uit het middelbaar het afstandsonderwijs (eerder wel) gevolgd. Dat cijfer stemt overeen met wat leerlingen zelf aangeven.

Vragenlijst ouders secundair onderwijs	niet	eerder niet	eerder wel	ja	totaal
Heeft jouw kind het afstandsonderwijs van de school gevolgd?	420	195	745	12346	13706
	3,1 %	1,4 %	5,4 %	90,1 %	100,0 %

Tabel 13. Betrokkenheid tot afstandsonderwijs bij leerlingen uit het so volgens hun ouders

Vervolgens zeggen de meeste ouders (58,1 %) dat hun kind het moeilijk heeft om gemotiveerd te blijven tijdens het afstandsonderwijs. Naast problemen met motivatie ondervinden twee op de vijf leerlingen ook technische problemen. Op andere vlakken blijven de moeilijkheden beperkt.

Wat waren de moeilijkheden bij het afstandsonderwijs? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)	N	%
technische problemen (internet, computer ...)	3268	39,8
geen computer, smartphone ... ter beschikking	405	4,9
motivatie	4765	58,1
ziekte	111	1,4
familiale omstandigheden	561	6,8
andere	1506	18,4
<i>totaal</i>	<i>8205</i>	<i>100,0</i>

Tabel 14. Moeilijkheden bij het afstandsonderwijs volgens ouders van leerlingen uit het so

In vergelijking met de leerlingen zelf, geven meer ouders aan dat hun kind sociaal contact mist als de lessen op afstand doorgaan. Volgens hun ouders mist 90,1 % van de jongeren het contact met vrienden en is er voor 59,4 % onvoldoende individueel contact met leraren. Daarnaast denken minder ouders dat bepaalde vakken

gemist worden. Tot slot maakt een op de tien ouders zich tijdens het afstandsonderwijs zorgen over de voortzettingen van een lopend zorgtraject.

Wat heeft jouw kind gemist heeft tijdens het afstandsonderwijs? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)	N	%
sociaal contact met vrienden	12212	90,1
individueel contact met leraren	8059	59,4
bepaalde vakken	2641	19,5
voortzetting van een lopend zorgtraject	1128	8,3
niets	690	5,1
andere	2137	15,8
<i>totaal</i>	13559	100,0

Tabel 15. Zaken die leerlingen uit het so tijdens het afstandsonderwijs volgens hen ouders gemist hebben

Volgens hun ouders vinden de meeste jongeren het afstandsonderwijs haalbaar (85,3 %) en vernieuwend (59,9 %). Daarnaast denkt ook een meerderheid van de ouders dat hun kind het afstandsonderwijs interessant (66,3 %), leuk (52,2 %) en zinvol (78,3 %) vindt. Dat is opvallend omdat niet alle leerlingen hun ouders daarin bijtreden. Ook zijn ouders, in vergelijking met de jongeren, vaker akkoord met de stelling dat afstandsonderwijs saai is. Tot slot geeft maar liefst 38,7 % van de ouders aan dat het afstandsonderwijs niet aansluit bij de behoeften van hun kind.

Vragenlijst ouders secundair onderwijs	niet akkoord	eerder niet akkoord	eerder wel akkoord	helemaal akkoord	weet het niet	totaal
Mijn kind vond het afstandsonderwijs haalbaar.	335 2,5 %	1400 10,3 %	6544 48 %	5084 37,3 %	259 1,9 %	13622 100,0 %
Mijn kind vond het afstandsonderwijs zinvol.	531 3,9 %	1971 14,5 %	6814 50,1 %	3833 28,2 %	451 3,3 %	13600 100,0 %
Mijn kind vond het afstandsonderwijs interessant.	845 6,2 %	3137 23,1 %	6611 48,7 %	2388 17,6 %	602 4,4 %	13583 100,0 %
Mijn kind vond het afstandsonderwijs leuk.	1910 14,1 %	4117 30,3 %	4944 36,4 %	2150 15,8 %	449 3,3 %	13570 100,0 %
Mijn kind vond het afstandsonderwijs vernieuwend.	1242 9,2 %	2892 21,3 %	5519 40,7 %	2608 19,2 %	1304 9,6 %	13565 100,0 %
Mijn kind vond het afstandsonderwijs saai.	2464 18,2 %	4251 31,4 %	4414 32,6 %	1630 12 %	786 5,8 %	13545 100,0 %
Het afstandsonderwijs sloot aan bij de behoeften van mijn kind.	1635 12,4 %	3475 26,3 %	5585 42,3 %	1619 12,3 %	892 6,8 %	13206 100,0 %

Tabel 16. Beoordeling van verschillende kenmerken van afstandsonderwijs door ouders van leerlingen uit het so

Vervolgens rapporteren drie op de vier ouders dat leraren (ruim) voldoende rekening houden met de computervaardigheden van hun kind. Op dat vlak lijken ouders meer tevreden dan leerlingen.

Vragenlijst ouders secundair onderwijs	niet	beperkt	voldoende	ruim voldoende	totaal
Hebben leraren rekening gehouden met de computervaardigheden van jouw kind?	1151	2235	7776	2353	13515
	8,5 %	16,5 %	57,5 %	17,4 %	100,0 %

Tabel 17. Aandacht van de leerkracht voor de computervaardigheden van het kind volgens hun ouders

Tot slot zeggen zeven op de tien ouders dat leraren de opdrachten verbeteren tijdens het afstandsonderwijs. Met deze stelling gingen iets meer leerlingen akkoord.

Vragenlijst ouders secundair onderwijs	neen	ja	niet van toepassing of ik weet het antwoord niet	totaal
Werden de opdrachten/oefeningen van jouw kind verbeterd tijdens het afstandsonderwijs?	1388	9445	2679	13512
	10,3 %	69,9 %	19,8 %	100,0 %

Tabel 19 De verbetering van opdrachten door leerkrachten volgens de ouders van leerlingen uit het so

Referenties

Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtencoalitie en KeKi (2020). *kinderrechtenperspectief in de coronacrisis #jongerenovercorona*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat. ([link](#))

Uit de Marge (2020). *De impact van de COVID-19-maatregelen op kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situatie. Hoe overleven de kinderen en jongeren in kwetsbare posities de lockdown?* Brussel: Uit de Marge. ([link](#))

Vlaamse scholierenkoepel (2020). *Hoe was de start van dit schooljaar voor de leerlingen?* Brussel: VSK. ([link](#))